

3. Савченко О. Компетентнісна спрямованість нових навчальних програм для початкової школи / О. Савченко // Гірська школа українських Карпат. – 2015. – № 12–13. – С. 39–50.
4. Пашенко Д. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до гуманістичного виховання учнів : автореф. дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Д. Пашенко; Національний педагогічний ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2006. – 37 с.
5. Хоружа Л. Теоретичні засади формування етичної компетентності майбутніх учителів початкових класів : автореф. дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Л. Хоружа ; Інститут педагогіки АПН України. – Київ, 2004. – 45 с.

УДК 371.134:373.3

Молнар Т. І.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти
Мукачівського державного університету

ФОРМУВАННЯ КРОС-КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Трансформаційні зміни, які відбуваються сьогодні в українському суспільстві, актуалізують питання взаємодії в крос-культурному суспільстві. Проблема організації соціокультурного життя у крос-культурному середовищі є однією із найактуальніших для сучасного людства, причому такою, що стосується існування різних цивілізацій, країн, етнічних і соціальних груп і, в решті-решт, кожної окремої особистості. З огляду на це, перед вітчизняною освітою постала потреба забезпечення гармонійного співіснування представників різних культур у закладах освіти, налагодження їх ефективної взаємодії в крос-культурному середовищі.

У контексті дослідження важливе значення мають наукові розвідки в галузі загальної полікультурної освіти (Т. Клінченко, Є. Ковальчук, Р. Кузнецова, Т. Стефаненко, Л. Супрунова); дослідження освітнього середовища як крос-культурного (Є. Бондаревська, М. Гоманн, Ю. Давидов, Г. Дмитрієв, Д. Ларчер, О. Сухомлинська); підготовки вчителя до роботи в крос-культурному середовищі школи (І. Антонюк, Р. Баяновська, Н. Бордовська, А. Джуринський, З. Малькова, Л. Супрунова, Н. Якса). Вивчення зарубіжного досвіду теорії і практики полікультурної освіти висвітлено в працях Я. Гулецької, О. Джуринського, О. Івашко, О. Мілютіної, О. Слоньовської та ін.

Модернізація процесу професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи відбувається в умовах соціальної реформи суспільства, яка вимагає зміни пріоритетів у системі професійної підготовки та ставить нові вимоги до ідеалу сучасного педагога як «Людини культури».

Особливості розвитку і функціонування освітньої системи залежать і визначаються особливостями культурного та соціального контекстів, так як

сама по собі система освіти є невід'ємною частиною культури. Відтак, умови сьогодення в якості основних кваліфікаційних вимог до сучасного вчителя визначають знання засад полікультурної освіти. Як підкреслює М. Семікін, саме майбутнім учителям особливо важливо «вміти працювати з різними в культурному відношенні людьми, правильно розуміти людську відмінність, бути толерантними до інших, уміти підтверджувати своїми особистими справами і словами культурний плюралізм у суспільстві» [3, с.87].

Підвищення рівня компетентності майбутніх педагогів є актуальними завданнями сучасної вищої освіти. Особистість майбутнього вчителя є носієм та провідником ідеї полікультурності, яка не зможе результативно здійснювати педагогічну діяльність у складних соціокультурних умовах без належної підготовки. Як наслідок, в основу кардинальних змін у системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів покладено певні методологічні засади, які визначають роль педагога як суб'єкта полікультурного середовища. Тому актуальним в наш час є формування крос-культурної компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

Так, на думку О. Березюк, крос-культурна компетентність – це комплексна якість особистості, яка формується у процесі професійної підготовки на основі толерантності, що характеризується усвідомленням власної багатокультурної ідентичності, проявляється в здатності розв'язувати професійні завдання конструктивної взаємодії з представниками інших культурних груп. Дослідник називає такі компоненти крос-культурної компетентності майбутнього фахівця:

1) когнітивний, спрямований на засвоєння образів і цінностей світової культури, культурно-історичного й соціального досвіду різних країн і народів;

2) ціннісно-мотиваційний, спрямований на формування готовності студента до міжкультурної комунікації, розвиток толерантності стосовно представників інших культурних груп;

3) діяльнісно-поведінковий, спрямований на розвиток здатності до розв'язання професійних завдань під час взаємодії із представниками різних культурних груп [1].

У наукових доробках Н. Величко полікультурна компетентність визначається як «здатність розуміти несхожість людей, поважати їхню мову, релігію, культуру» [2, с. 63].

Т. Колосовська визначає крос-культурну компетентність як інтегральну якість особистості, до складу якої входять знання про особливості іншої культури, вміння інтерпретувати іншокультурну інформацію, досвід комунікативної діяльності.

Як зазначає Л. Щетініна, крос-культурна компетентність – це усвідомлення ідейних, обрядових, культурних і традиційних відмінностей, що властиві тій чи тій культурі, здатність визначити спільні та відмінні риси в різних культурах і поглянути на традиції власного народу очима іншого етносу [4].

Процес формування крос-культурної компетентності визначаємо як спеціально організовану взаємодію викладача і студента, що спрямована на вирішення таких завдань: формування вмінь визначати й аналізувати стан полікультурного освітнього середовища, порівнювати культурну

різноманітність на рівні суспільства, групи й окремої особистості; розвиток культури міжнаціонального спілкування з представниками інших культур, національних меншин; формування умінь представляти себе і власну культуру в умовах полікультурного діалогу.

Таким чином, одним із важливих завдань сучасної системи освіти є підготовка майбутніх учителів до ефективної крос-культурної взаємодії в полікультурному середовищі, що пов'язано з усвідомленням культурного різноманіття, толерантним ставленням до цього різноманіття і здатністю до поведінки відповідно до конкретних умов. В умовах полікультурного середовища важливими постають нові вимогами до особистості педагога, як от: розвиток культури міжнаціонального спілкування, міжетнічна толерантність, обізнаність в особливостях культурно-освітніх традицій тих етносів, які проживають у відповідному регіоні та навчаються у даному закладі освіти тощо. Беручи до уваги викладене вище, не можна заперечувати значення крос-культурної компетентності майбутніх учителів початкової школи як інструменту ефективної взаємодії в контексті європейських стандартів освіти.

Список використаних джерел

1. Березюк О. Формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців у сучасному освітньому просторі / О. Березюк. // Формування загальнокультурної компетенції майбутніх фахівців: збірник наукових праць / за ред. О. С. Березюк, О. М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – С. 10-20.
2. Величко Н. Полікультурна компетентність як складова професійної компетентності педагога / Н. М. Величко. // Вісник Житомирського державного університету – Вип. 54 – Педагогічні науки. – 2010. – С. 61-65.
3. Семікін М. Крос-культурна грамотність сучасного педагога: методологічний аспект / М. Семікін // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2013. – № 2 (11). – С. 84-91.
4. Щетініна Л. В. Сутність крос-культурної компетентності: від теорії до практики /Л. В. Щетініна, С. Г. Рудакова // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2017. – № 4. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5537>

УДК [378.011.3-057.4:02]:81'271.16(043.2)

Моргун А. В.,
канд. філол. н., доцент
кафедри філологічних дисциплін
та соціальних комунікацій
Мукачівського державного університету
Попович Н. Ф.,
канд. філол. н., доцент

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>